

Forfrugten er af stor betydning for at opnå et højt udbytte i vinterraps. Denne mark har haft kløvergræs som forfrugt. Foto: Sven Hermansen.

Sådan etableres økologisk vinterraps bedst

Konklusion

De to vigtigste fokusområder ved dyrkning af økologisk vinterraps er:

- at der er en god forfrugt, gerne kløvergræs eller bælgssæd.
- at der arbejdes målrettet med at kontrollere forekomsten af ukrudt. Her kan der arbejdes med falsk såbed og radrensning en eller flere gange i løbet af efteråret. Mængden af ukrudt om foråret har stor betydning for udbyttet i sidste ende.

Etablering: Vinterraps er en udfordrende afgrøde - og det er helt afgørende for resultatet, at den kommer godt fra start.

Af Sven Hermansen, svhe@seges.dk og Jon Birger Pedersen, jbp@seges.dk, chefkonsulenter, Seges

Denne artikel er baseret på observationer i de seneste tre år i ca. 100 økologiske vinterrapsmarker, der er fulgt fra etablering til høst. For 2019 mangler høsten dog stadig.

Forfrugten er afgørende

Udbytteresultaterne fra de to første

år viser, at forfrugten er af stor betydning for at opnå et højt udbytte i vinterraps.

Selvom der stadig er stor variation i de høstede udbytter, ser det ud til, at kløvergræs er den bedste forfrugt - fulgt af ærter eller hestebønner. En dårlig forfrugt, som eksempelvis vårkorn, kan til en vis grad kompenseres ved tildeling af større mængder husdyrgødning.

Resultaterne fra de to første år viser ingen tydelig effekt af jordtypen i forhold til de opnåede udbytter.

Sorter, såtid, udsædsmængde

Til høst 2017 blev der ikke registreret nogen signifikant effekt af sorten. Men i 2018 var det tydeligt, at hybridsorterne, som ofte vokser lidt kraftigere til end linjesorterne, klarede sig bedst. Det må generelt forventes, at sorter, som har en relativ hurtig udvikling i efteråret, giver en hurtigere og mere sikker etablering og udvikling inden vinter. Der indgår ikke så mange sorter i undersøgelsen, at det er muligt at eftervise dette.

I undersøgelsen kan der ikke ses nogen effekt af såtidspunktet. Men det kan skyldes, at der i alle marker er sået indenfor et forholdsvis kort tidsrum. Det er en generel anbefaling i økologisk rapsdyrkning, at såning skal ligge i første halvdel af august. Etablering af en stærk plantebestand er afgørende.

Udsædsmængden varierer en del mellem de indgående marker. Men der ses heller ikke nogen

tydelig effekt af udsædsmængde på de opnåede udbytter.

Snegle og rapsjordlopper

Vejret i efteråret er afgørende for, om der bliver problemer med snegle. I det fugtige efterår i 2016 var der en del angreb af snegle, mens de var næsten fraværende både i efteråret 2017 og 2018. Det er således ikke muligt at udpege enkelte dyrkningsfaktorer som afgørende for, om der kommer betydende angreb.

Rapsjordloppangrebene har været beskedne de senere år. En svensk prognose viser, at der i efteråret 2019 kan forventes forholdsvis beskedne angreb af rapsjordlopper i Skåne. Prognosen kan ikke direkte overføres til hele Danmark. Men den indikerer, at der er en begrænset risiko for angreb af rapsjordlopper i efteråret 2019.

Rapsjordlopper har været en væsentlig årsag til ompløjning af svækkede rapsmarker. Ved mere end to larver pr. plante, anbefales det (på baggrund af optalte angreb i efteråret og det tidlige forår), at foretage en nærmere vurdering af afgrødens generelle tilstand,

Biologisk bejdse-middel godkendt

- Der er godkendt et biologisk bekæmpelsesmiddel til behandling af økologisk rapsudsæd.
- Det er bacillus amyloliquefaciens (Integral Pro) med effekt imod rapsjordlopper, jordlopper og rodhalsråd.
- Kravene til dokumentation af behov er ved at blive undersøgt.
- Effekt på rapsjordlopper er ikke dokumenteret i specifikke forsøg.
- P.t. ingen danske erfaringer med behandlingen.

Her har agersennep udkonkurreret rapsen i pletter i marken.

inden det besluttet om marken skal overleve.

Tydelig sammenhæng mellem ukrudt og udbytte

Vinterraps anses normalt for en god konkurrent over for ukrudt. Men de første to års resultater viser alligevel, at den væsentligste faktor for at sikre et højt udbytte er, at der er kontrol med ukrudtet allerede fra efteråret.

Agersennep og agerkål i store mængder er også i økologisk rapsdyrkning en stor udfordring. De to arter kan udkonkurrere rapsen i pletter i marken. Det giver plads til yderligere opformering af frøukrudt.

Kamille er en anden markant udfordring, der kan gå ud over udbyttet. Særligt i dårligt etablerede afgrøder, hvor struktur og såbed måske ikke har været helt i top.

Resultaterne viser en tydelig sammenhæng mellem mængden af ukrudt om foråret og det høstede udbytte. Jo mindre ukrudt, jo mere udbytte. Det er derfor afgørende, at rapsen enten etableres i et areal, hvor der ikke er et særligt behov for ukrudtsbekæmpelse. Eller mere realistisk, at der ved planlægning af vinterrapsdyrknin-gen fokuseres på muligheden for at kontrollere ukrudtet. Det kan være ved etablering af falsk såbed, hvis der er tid til det inden såning. Eller at man vælger en rækkeafstand på 25 eller 50 cm, som gør det muligt at radrense vinterrapsen en eller flere gange om efteråret.

Det kan også styrke rapsens konkurrenceevne overfor ukrudtet, at der vælges en sort, der er hurtig i udviklingen om efteråret. Det vil sikre en bedre konkurrenceevne over for ukrudtet.

Det kan ikke tilrådes at øge udsædsmængden væsentligt, fordi en for tæt rapsafgrøde vil have en tendens til at presse hjerteskuddet op allerede om efteråret. Og det kan svække rapsens overvintringsevne.

